

Scholieren in Gothenburg besturen zichzelf

AMSTERDAM — Veel studenten en scholieren voelen zich vreemd ten opzichte van ons industriële consumptie- en agressie-apparaat. Daarom is gedurende de laatste jaren veel strijd geleverd voor volledig intern gedemocratiseerde scholen en universiteiten: leefruimtes waarin iedereen met eigen verantwoordelijkheid zich zelf en de omgeving optimaal kan bepalen.

We weten intussen dat acties voor dergelijke gedemocratiseerde scholen helaas maar al te vaak met politiegeweld worden beantwoord. Toch bestaan hier en daar alternatieve scholen. Scandinavië geeft daar duidelijke voorbeelden van. Ze zijn te vinden in Trondheim, Oslo, Kopenhagen.

De jongste 'alternatieve school' staat in het Zweedse Gothenburg, waar de Odinskola vorig jaar augustus van start ging: een driejarig gymnasium voor leerlingen van ongeveer 16 tot 19 jaar.

In mei 1968 begonnen de acties. Een vol jaar is met allerlei autoriteiten onderhandeld voordat de toestemming voor het experiment werd gegeven.

In een plenaire vergadering werden toen drie leerlingen gekozen die zich gedurende de vakantie bezighielden met het kiezen van leraren. In een advertentie vroegen zij twaalf full-time kameraden, in het bezit van een 'lerarenbevoegdheid'. De reactie was overweldigend: 177 sollicitanten, onder wie hoogleraren zoals de populaire socioloog Joachim Israël.

Ongeveer tweederde viel af om

praktische redenen (woningtekort etc.) Met de overigen werden uitvoerige gesprekken gevoerd over de maatschappelijke ontwikkelingen. Uiteindelijk koos men tien halve en twaalf full-time leerkrachten. De plenaire vergadering koos ook een directeur, een administrateur en een pedel. De school startte met 190 leerlingen.

Simen de Jong, psycholoog te Amsterdam, is teruggekeerd van een reis van drie weken door Scandinavië. Hij bestudeerde daar de ontwikkeling van het onderwijs in scholen en universiteiten en beschreef hoe radicale democratisering er in werkelijkheid uitziet. Over het boeiende experiment in Gothenburg, een driejarig gymnasium met zelfbeheer, gaat het artikel hiernaast.

De drie klassen in dit gymnasium zijn opgeheven. De leerlingen kunnen naar eigen keuze deelnemen aan de werkgroepen die tijdens de wekelijkse vergaderingen worden samengesteld. Klassikaal onderwijs is afgeschaft. Kennis wordt niet meer door de leraar overgedragen, maar als het ware door de groep gemaakt. De traditionele boeken zijn naslagwerken naast andere bronnen, nieuwsmedia.

De leraar — gewoon Jan of Piet — is adviseur en vraagbaak, dienstverlenend instituut. Het onderwijs is gekoppeld aan onderzoek en zelfwerkzaamheid.

Heeft de groep bv. luchtverontreiniging als onderwerp gekozen, dan staat hierover niets in de boeken. Informatie moet in dit geval voor een groot deel buiten de school gevonden worden (interviews, pers).

De leraar wordt zodoende ook leerling en omgekeerd. Er is geen vast lesrooster. De groepen maken onderling afspraken over het gebruik van lokalen en dergelijke. Presentieplicht bestaat niet meer.

Of je huiswerk maakt, moet je zelf weten. Repetities en cijfers worden alleen op eigen verzoek gegeven.

Naast de door de wet voorgeschreven vakken zijn ook sociologie en psychologie opgenomen. De 'sociologen' berekenen bv. hoe lang in de vergadering wordt gesproken, beoordelen het algemeen belang ervan en doen voorstellen over de besluitvorming.

In en buiten het leslokaal heerst een Provadya?-achtige sfeer. De muren zijn beschilderd, bv. met af-

spraken als: 'Latijnsamerikaanse grootgrondbezitters, zij weten niet wat zij doen', 'Liberalisme, de grootste bluf van de wereld' of 'Love-explosions'.

De leraren en de meeste scholieren werken verbluffend hard. Zij ervaren de school als hun tweede thuis. Ouders klagen dat zij hun kinderen zo weinig zien. Het ge-

Zelfstudie gebeurt tot diep in de nacht.

De groepen bestaan meestal uit 'zo'n twaalf leerlingen. Dit kleine aantal wordt mogelijk door het zelfstandig werken; het tijdrovend ritueel van het overhooren is verdwenen en velen zijn niet aanwezig.

Een 25 pct. blijft meestal thuis, voor hen is de school een soort correspondentie-instituut waar de leraar hun werk corrigeert. De omschakeling was hen te plotseling.

In de groepen waarin dus jongeren van diverse leeftijden dooreen zitten kan het voorkomen dat iemand vier maanden geen Frans doet, maar daarna een week lang niets anders dan Frans.

Examens passen niet in deze opzet. Het is niet belangrijk op een moment veel te weten. Belangrijk is de ervaring op te doen hoe je veel aan de weet kunt komen. Verder leer je uit je ervaring op school tot actie te komen, bv. een actie tegen stank en vergif verspreidende fabrieken.

Zo is de school geen opslagplaats van verouderde kennis, maar een pressure-group voor vernieuwing. Tegelijk — zo drukte een meisje het uit — laat je je niet meer frustreren om het later beter te hebben, maar ben je op school om gelukkig te zijn. Hopelijk rijzen ze als paddestoelen uit de grond, maar dat gaat zo maar niet. De VPRO-televisie heeft onlangs opnamen gemaakt in de Odinskola, de uitzending is op 14 mei aanstaande.

SIMEN DE JONG

Gekozen
leraren
en 'lessen
in actie'

bouw is ook 's avonds en op de vrije zaterdag toegankelijk.

Voor velen is het leefschemata totaal veranderd. Er wordt erg veel gepraat, ook buiten de bijeenkomsten van de werkgroepen. In speciale ruimtes kun je spelen, schaken, koffie drinken, liggen.

Vijf groepen bestuderen geregeld in avondbijeenkomsten het marxisme en het leninisme, twee andere namen de anarchie tot onderwerp.

HUU 15/4/70